

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่าย
โรงเรียนโสมสภาราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEM
IN THE GROUP OF SOMSAMRAN SCHOOL NETWORK,
NAMSOM DISTRICT, UDON THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

¹พงศธร ภูมิเพ็ง และ ²อมรทิพย์ เจริญผล

¹Pongsatorn Phoompeng and ²Amornthip Charoenphon

มหาวิทยาลัยราชธานี, ประเทศไทย
Ratchathani University, Thailand.

¹pongsatorn2590@gmail.com

Received: January 15, 2022; Revised: February 25, 2023; Accepted: April 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสภาราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสภาราญ อำเภอน้ำโสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มี 9 โรงเรียน จำนวน 137 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 มีระดับ ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสภาราญ อำเภอน้ำโสม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ทั้ง 5 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ ด้านการ

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

²อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

ส่งต่อ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการส่งเสริมและพัฒนาและด้านการคัดกรอง ตามลำดับ

คำสำคัญ : การบริหาร, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The purpose of this research was to study the administrative level of the student support system in the group of Somsamran School Network, Nam Som District, Udon Thani Primary Educational Service Area Office, District 4. The research sample consisted of school administrators and teachers in the group. The network of Somsamran Schools, Nam Som District, under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 4, consisted of 9 schools with 137 students. The research instrument was a questionnaire with an estimation scale of 5 with IOC values between 0.67 – 1.00 and confidence. equal to 88. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The results showed that : The administration of the student support system in the network of Somsamran Schools, Nam Som District, under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4, all 5 aspects of the overall picture were at a high level, in order of the aspect with the highest average to the highest. The following are referral aspect, individual student acquaintance, prevention and remediation, promotion and development, and screening, respectively.

Keywords: Administration, Student Support System

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารในปัจจุบันซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเด็กที่ก่อให้เกิดความสับสน ในการตัดสินใจในการรับค่านิยมต่างๆ ทำให้มีผลต่อการปรับตัวของเด็กที่ก้าวเข้าสู่วัยรุ่น มีค่านิยมที่ผิดๆส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย อาทิเช่น ปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท หนีเรียน ชู้สาว การเที่ยวกลางคืน ที่สำคัญยังรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติและหลงลืมวัฒนธรรมความเป็นไทย มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมและมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีการขายบริการทางเพศ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยด่วน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552ก :3-4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการจัดการในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัวชุมชนชาติและสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญา (4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง (5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญามีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ 1. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารการคิดการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4. มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551-หน้า 5)

จากสภาวะการณ์วิกฤตด้านสังคมปัญหาของเด็กมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งอาจจำแนกตามระดับการศึกษาได้ คือในระดับประถมศึกษาพบปัญหา คือ 1) ด้านภาวะสังคมจำนวนพื้นที่เสี่ยงเพิ่มสูงขึ้น จาก 48 แห่งเป็น 72 แห่งต่อประชากรแสนคนส่วนจำนวนร้านอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจาก 28 เป็น 40 แห่งต่อประชากรแสนคนหรือคิดเป็นจำนวน 23,429 แห่ง 2) ด้านภาวะครอบครัวพบว่าอัตราการจดทะเบียนสมรสต่อการหย่าร้างเป็น 3.31: 1 และอัตราเด็กประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือพ่อแม่แยกทางกันประมาณร้อยละ 26 เด็กใช้เวลาอยู่บ้านเพื่อนเป็นประจำเฉลี่ยร้อยละ 15 เด็กที่ต้องอยู่บ้านคนเดียวหลังเลิกเรียนเป็นประจำอย่างน้อยประมาณวันละ 2.5-3 ชั่วโมงถึงร้อยละ 16 3) ด้านสื่อพบว่าเด็กใช้เวลากับสื่อมากขึ้นโดยเด็กตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาถึงอุดมศึกษากว่าร้อยละ 85 ใช้เวลาคุยโทรศัพท์เฉลี่ยวันละ 101 นาทีใช้โทรศัพท์มือถือส่งข้อความหรือโหลดภาพ / โหลดเพลง / โหลดเกมส์เป็นประจำทุกวันเฉลี่ยวันละ 4 ครั้งเด็กเล่นอินเทอร์เน็ต

เป็นประจำเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 36 โดยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 130 นาทีเด็กดูโทรทัศน์เป็นประจำร้อยละ 66 และใช้เวลาไปกับสื่อโทรทัศน์เฉลี่ยวันละประมาณ 166 นาทีและ 4) พบว่ามีเด็กต่ำกว่า 18 ปีถูกละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้นโดยมีเด็กถูกละเมิดทางเพศเฉลี่ยวันละ 18 รายส่วนคดีอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีต้องคดีและถูกคุมขังอยู่ในเข้าสถานพินิจทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 46,981 รายกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2554: 5-7) ดังนั้น การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกันวางรากฐาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังเป็นระบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนในยุคปัจจุบันโดยมีหลักการดำเนินงานดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมพัฒนานักเรียนและ 5) การส่งต่อ (นักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2557-18)

การที่จะดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนจะสำเร็จและมีประสิทธิภาพที่ดีนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนและการส่งต่อนักเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นนักเรียนในช่วงวัยรุ่นและเป็นวัยที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เหมาะสมเพราะถ้าผู้บริหารยังปล่อยให้เป็นปัญหาอยู่ต่อไปอาจทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนและการปรับตัวในสังคมของนักเรียนในโรงเรียนได้ (กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนักเรียน, 2551: 2)

จากสภาพปัญหาและสาเหตุต่างๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาของตนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อ.น้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มี 9 โรงเรียน จำนวน 137 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ตามสัดส่วนจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบสอบถามกำหนดตัวเลือกไว้ให้เลือก (forces choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีจำนวน 25 ข้อ จำแนกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 5) การส่งต่อมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สรุปผลดังนี้

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญอำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อ รองลงมา คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้รู้จัก

ผู้เรียนมากขึ้นมีบันทึกการตรวจสอบสุขภาพและชั้นเรียนของท่านมีการจัดทำระเบียบสะสมเพื่อจัดเป็นรายบุคคล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการบันทึกด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม SDC

2. ด้านการคัดกรอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาไว้เป็นความลับ รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้มีการคัดกรองนักเรียนจากแบบประเมิน EQ ผลการคัดกรองนักเรียนสามารถนำมาใช้จัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ เสี่ยงมีปัญหาและกลุ่มพิเศษและสถานศึกษาจัดให้มีการคัดกรองนักเรียนจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เพื่อร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้านกับโรงเรียน รองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างและพัฒนาตนเองให้สัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นมีการส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถและความถนัดและมีการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถรู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเองส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างและพัฒนาตนเองให้รู้จักควบคุมตนเองและมีความมั่นคงทางอารมณ์

4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรมีทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้มีการตั้งเครือข่ายผู้ปกครองของนักเรียนให้มีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาและสถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมอบรมเกี่ยวกับวิธีหลบเลี่ยงและป้องกันตนเองให้พ้นภัยอันตราย

5. ด้านการส่งต่อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประสานกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนส่งต่อ รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบันทึกผลแสดงการช่วยเหลือหรือรายงานการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อภายใน และสถานศึกษามีการบันทึกการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและติดตามผลนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการนิเทศติดตามเพื่อทบทวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้รู้จักผู้เรียนมากขึ้นมีบันทึกการตรวจสุขภาพและชั้นเรียนของท่านมีการจัดทำระเบียบสะสมเพื่อจัดเป็นรายบุคคล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการบันทึกด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม SDQ อาจมีสาเหตุมาจากการทำงานด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควรมีการวางแผนล่วงหน้าให้ดีเพื่อให้งานที่ปฏิบัติเกิดความผิดพลาดให้น้อยที่สุดหลังจากการทำงานแล้วควรได้รับการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องและมีการบันทึกพฤติกรรมที่ครอบคลุมใหม่ต่อสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพัชร อริยสุนทร (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนความเป็นเลิศโรงเรียนปราง ญ ราษฎร์อำรุงพบว่า 1) โรงเรียนราชวินิตบางแก้วและโรงเรียนวังตาลวิทยาคมมีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้กระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำกับติดตามการปฏิบัติงาน มีการให้อบรมและให้ความรู้ในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกิจกรรมสำคัญที่ทำให้รู้จักนักเรียนมากยิ่งขึ้นคือกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกส่วนหนึ่งเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองชุมชนและภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาในทุกภาค นอกจากนั้นการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบส่งผลให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) แนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนปราง ญ ราษฎร์อำรุง ควรมีรูปแบบในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีการพัฒนาความรู้การปฏิบัติงานให้ครู นอกจากนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในทุกขั้นตอน

2. ด้านการคัดกรอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาไว้เป็นความลับรองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้มีการคัดกรองนักเรียนจากแบบประเมิน EQ ผลการคัดกรองนักเรียนสามารถนำมาใช้จัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ เสี่ยงมีปัญหาและกลุ่มพิเศษ และสถานศึกษาจัดให้มีการคัดกรองนักเรียนจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ อาจมีสาเหตุมาจากการทำงานจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน เครื่องมือที่ใช้กันยังไม่ตอบสนองต่อสภาวะสังคมปัจจุบันต้องมีการบันทึกแบบพฤติกรรมที่รวดเร็วสะดวกและครอบคลุมมากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญศรีศรี พันธ์วัฒน์ (2562 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการงานคัดกรองนักเรียนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่พบว่า 1. การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่เกิดจากกระบวนการคัดกรองนักเรียน 2 รูปแบบการบริหารจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพร้าวิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผนการดำเนินการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข 3. ผลการใช้รูปแบบพบว่ารูปแบบมีความเป็นระบบเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมีความชัดเจน ตรงกับความต้องการ

กระชับเวลาและเอื้อต่อการทำงานของครู 4. ผลการประเมินความพึงพอใจพบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการงานอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเพื่อร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้านกับโรงเรียนรองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างและพัฒนาตนเองให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นมีการส่งเสริมนักเรียนตามความสามารถและความถนัด และมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนสามารถรู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ส่วนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างและพัฒนาตนเองให้รู้จักควบคุมตนเองและมีความมั่นคงทางอารมณ์ อาจมีสาเหตุมาจากการทำงานจะต้องมีการตั้งเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อสอดคล้องกับผู้ปฏิบัติงานการวางตัวบุคลากรในการทำหน้าที่ต่างๆควรคำนึงถึงความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ควรประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมและให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น ด้านทักษะวิชาการ ด้านฝีมืออาชีพ และให้รู้จักควบคุมตนเอง พร้อมมีความมั่นคงทางอารมณ์ให้เหมาะสมตามวัยโดยร่วมกันจัดทำแบบสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้กิจกรรมที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร ม่วงประถม (2558: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 พบว่า 1. สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วยโรงเรียนมีการปฏิบัติส่วนใหญ่ที่ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักการและแนวคิดในการบริหารปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร ได้แก่ การกำหนดนโยบายการส่งต่อนโยบายการมีส่วนร่วมของบุคลากรและการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วยการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์การนำองค์กรการปฏิบัติการการตรวจสอบติดตามและประเมินผล การปรับปรุงพัฒนาและการประสานงาน 2. แนวทางพัฒนาการแก้ปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 7 ด้านโดยสรุปพบว่า 1) ด้านการวางแผน ได้แก่ วิเคราะห์บริบทสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติงานคัดกรองนักเรียน กำหนดกลยุทธ์กำหนดแผน/โครงการและกิจกรรม 2) ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการพัฒนาทีมงานอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการนำองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารต้องศึกษาข้อมูลนโยบายรอบด้านและเป็นผู้สร้างกำลังใจให้กับบุคลากรติดตามและประเมินผล 4) ด้านการปฏิบัติการ ได้แก่ โรงเรียนสานสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองผู้ปกครองและครูแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน 5) ด้านการตรวจสอบติดตามและประเมินผล ได้แก่ โรงเรียนจัดทำแผนการควบคุมติดตามและประเมินผลดำเนินและรายงานผลการปฏิบัติในการติดตาม 6) ด้านการปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ นำผลการติดตามเสนอต่อที่ประชุมวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์และหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีการรายงานผล 7) ด้านการประสานงาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครูแนะแนวครูที่ปรึกษาต้องใช้ทักษะการประสานงานอย่างรอบด้านใช้เทคนิคการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรมีทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดให้มีการตั้งเครือข่ายผู้ปกครองของนักเรียนให้มี

บทบาทในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาสถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมอบรมเกี่ยวกับวิธีหลบเลี่ยงและป้องกันตนเองให้พ้นภัยอันตราย อาจมีสาเหตุมาจากไม่ให้ความสำคัญกับการป้องกันภัยอันตรายต่อตัวนักเรียนหรือให้ความสำคัญน้อย ควรมีคณะกรรมการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ชัดเจน โดยจัดทำโครงการและทางงบประมาณในการจัดประชุมอบรมและเชิญบุคลากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับวิธีหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองให้พ้นอันตราย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัสสร อรุณศรี (2563: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรีพบว่า 1) รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรีมี 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านเจตคติและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง ด้านความเข้าใจ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการประเมินผลและด้านการปรับปรุงพัฒนา 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่ดีมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการประเมินการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงพัฒนาต่อไป 3) ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรีโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

5. ด้านการส่งต่อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประสานกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียนส่งต่อ รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบันทึกผลแสดงการช่วยเหลือหรือรายงานการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษามีการพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อส่งต่อภายในและสถานศึกษามีการบันทึกการช่วยเหลือแก้ไข้ปัญหาและติดตามผลเรียนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาธิการนิเทศติดตามเพื่อทบทวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่วางไว้ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อาจมีสาเหตุจากการทำงานที่ไม่เป็นระบบ ไม่มีการวางแผนที่ชัดเจน ควรมีคณะกรรมการในการนิเทศติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมร ปลื้มหอม (2559 :127-128) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียนครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นควรมีการศึกษาเพื่อรับทราบข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนมาดำเนินการแก้ไข้ปัญหาและส่งต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนโสมสำราญ อำเภอน้ำโสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา คือ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษา ควรมีการติดตามพฤติกรรม สอบถามข้อมูลนักเรียนโดยใช้หลักจิตวิทยา พูดคุยอย่างเป็นกันเองเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนที่ปรึกษาของตนและควรใส่ใจนักเรียนอย่างต่อเนื่องทุกคน มีการจัดทำแบบฟอร์มการกรอกประวัติของนักเรียนนักศึกษาหรือจัดทำโปรแกรมประมวลผลสำหรับการกรอกข้อมูลประวัติของนักเรียน เมื่อมีการปรับเปลี่ยนหรือโยกย้ายครูที่ปรึกษาครูที่ปรึกษาคนใหม่ก็สามารถทราบประวัติของนักเรียนนักศึกษาของตนเองได้ทันทีครูที่ปรึกษาควรทำประวัตินักเรียนนักศึกษาเป็นรายบุคคลและคัดแยกตามกลุ่มอย่างชัดเจนควรจัดกิจกรรมเพื่อเรียนรู้พฤติกรรมของนักเรียน เช่น การทำกิจกรรมสังคมมิติการให้คำปรึกษากลุ่มมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบและการอำนวยความสะดวกด้านการบริหารจัดการมีการประเมินพฤติกรรมนักเรียนตามแนวประเมินพฤติกรรม SDQ ให้เป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ด้วยการบันทึก SDQ ผ่านระบบ App ที่ทันสมัย

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการวางแผน จัดให้ครูคัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคล ซึ่งแยกเป็นความสามารถด้านการเรียน ด้านสุขภาพ สุขภาพจิต และพฤติกรรม (SDQ) ด้านครอบครัวและด้านอื่นๆ และจัดให้มีเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนมีการจัดทำระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ มีระบบการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบประเมิน (SDQ) ในการคัดกรองและมีการรายงานประเมินผลด้านการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือที่ถูกต้องและเหมาะสม

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้บริหารควรประชุมชี้แจงครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมโฮมรูมโดยยึดตามความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมและให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น ด้านทักษะวิชาการ ด้านฝีมืออาชีพและให้รู้จักควบคุมตนเอง พร้อมมีความมั่นคงทางอารมณ์ให้เหมาะสมตามวัย โดยร่วมกันจัดทำแบบสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้กิจกรรมที่ตรงตามความต้องการของนักเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรมีคณะกรรมการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนที่ชัดเจนโดยจัดทำโครงการและทางงบประมาณในการจัดประชุมอบรมและเชิญบุคลากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับวิถีหลักเลียงและป้องกันตนเองให้พ้นอันตรายบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาผู้ปกครองชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมใน

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างจริงจัง

5. ด้านการส่งต่อ ควรพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนโดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์พิจารณาข้อมูลนักเรียนในการนิเทศติดตามผู้เรียนและส่งต่อผู้เรียนทั้งภายในและภายนอก และสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน พร้อมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนให้ชัดเจนว่าเป็นการช่วยเหลือไม่ใช่การทำโทษและมีการดูแลนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อจนกว่านักเรียนสามารถปรับตัวได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต.(2551ก). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข (2554) *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรุงเทพฯ : ยูเร็นสอิมเมจกรุ๊ป.
- บุญชูศรี พันธ์วัฒน์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานคัดกรองนักเรียนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพร้าววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่*. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 21 ฉบับที่2.
- ภัสสร อรุณศรี. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี*. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 11
- วรรณพัชร อริยสุนทร. (2560). *แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนปรางจินราชวรารุง*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา.
- วรพร ม่วงประถม. (2558). *การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่10 ฉบับที่2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 ค). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 4)* กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. (2559). *โรงเรียนในสังกัดสพ.* *อุดร 4*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2564. จาก <http://www.udon4.go.th/>
- อมร ปลื้มหอม. (2559). *การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

